

Presentació «Un nou espai de debat»

Josep SANTESMASES

*President de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana
i vicepresident segon de l'Institut Ramon Muntaner*

Em van encarregar la presentació del primer Espai Despuig, que es va celebrar en aquesta ciutat de Tortosa, la més adient, sens dubte, per iniciar aquests espais de debat que porten el nom de l'il·lustre tortosí Cristòfol Despuig, autor de *Los col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa*.

Des de l'Institut Ramon Muntaner hem volgut que l'Espai Despuig es converteixi en un punt de debat itinerant, de trobada d'idees, de reflexió a l'entorn de temes que ens interessin, ens preocupen i ens estimulen a la gent que formem part dels centres d'estudis i del seu entorn.

Com que és el primer Espai Despuig que ha organitzat l'Institut Ramon Muntaner, tal vegada és convenient fer cinc cèntims de la institució convocant. El juliol de 2003 es creava al mas de la Coixa de Móra la Nova l'Institut Ramon Muntaner, Fundació Privada dels Centres d'Estudis de Parla Catalana, una fundació pensada exclusivament per donar suport als centres i instituts d'estudis de tots els territoris de llengua catalana. La fundació sorgia d'uns acords entre la Generalitat de Catalunya i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, treballats i debatuts durant més d'un any. El patronat que la regeix està format per set membres designats per la Generalitat i set per la Coordinadora. La seu social està ubicada al mas de la Coixa de Móra la Nova, a les Terres de l'Ebre, com a símbol de centralitat dels Països Catalans. Amb un any i escaig de funcionament, l'IRM ha anat bastint l'eix sobre el qual ha de girar el suport als centres d'estudis, possibilitant el coneixement de la nostra realitat per a nosaltres mateixos i per al món més proper que ens envolta. Qui i què som, què hem fet i què fem, quin és el nostre bagatge, quines són les nostres inquietuds, com podem comunicar-nos, com podem endegar projectes estimulants, sòlids, innovadors, que ens agrupin. La creació d'un portal a internet, el nostre portal, el de tots els centres, ha de mostrar en el futur la ingent tasca que han realitzat i realitzen els centres d'estudis, tasca desconeguda, infravalorada, poc reconegu-

da fora de cada àmbit territorial on es mou cada centre. Hem de sumar, hem d'aprendre a sumar; els centres d'estudis com a unitats hem ignorat que un i un fan dos, tal vegada perquè ens hem trobat massa bé, massa cofois en la nostra unitat. La història d'un país no l'escriu un sol historiador. Una literatura no la conforma un gran literat. És la suma, sempre la suma, la que ens dóna el format. La nostra suma és important: la suma dels centres d'estudis hauria de tenir un pes més ferm i diàfan en la cultura catalana. Per fer-ho possible, l'IRM treballa colze a colze amb la CCEPC per fer emergir aquests espais de cultura arrelats al territori que s'estima, sobre el qual es fa recerca i del qual se'n fa difusió. L'IRM ha creat convocatòries d'ajuts per a projectes de recerca i per a l'organització d'activitats de molt divers format. En poc temps hem vist que aquestes convocatòries estimulen, incrementen i possibiliten l'activitat dels centres d'estudis. El contacte entre els centres i l'IRM ha servit, i servirà en el futur, per anar trobant camins, per anar definint criteris, per incentivar projectes comuns. No es tracta de crear convocatòries fredes. No es tracta de fer un guisat amb els ingredients que diu la recepta. Hem de posar-nos la cullera als llavis i tastar-ho. Hem de saber si és dolç o salat. Hem de preguntar a la gent dels centres: "Tu què hi posaries més?"

L'IRM va ser creat per l'anterior govern de la Generalitat i ha estat plenament confirmat i recolzat per l'actual. Això vol dir que aquest projecte ha tingut la implicació de gairebé totes les forces polítiques del Parlament de Catalunya. I això és bo, perquè vol dir que construïm un projecte en la pluralitat i en el respecte. Això vol dir que anem guanyant el reconeixement que ens pertoca, massa temps ignorat en l'embadaliment en miralls més luxosos, més mediàtics. Malauradament, es fa difícil pensar avui en el suport i en el reconeixement d'altres governs responsables de parts del territori de llengua catalana.

El tema que vam escollir per al l'Espai Despuig versa sobre l'ús i l'abús del patrimoni. Gairebé tota l'activitat dels centres d'estudis gira entorn del patrimoni. Patrimoni material i immaterial. Patrimoni recuperat de la memòria, que cada dia se'ns esfuma una mica. Patrimoni en paper que, escrit per a la vida d'altres temps, ens permet reflexionar sobre com eren els nostres avantpassats, com som nosaltres i sobre les misèries i virtuts de la condició humana. Patrimoni de pedra, que volem conservar, on va discórrer la vida quotidiana. Patrimoni viu, que creix i conforma el paisatge gairebé sempre humanitzat. Si alguna cosa tenim els centres d'estudis és ulls per veure el nostre entorn amb una sensibilitat alta i molt sovint amb el compromís de treballar per dignificar-lo, en la mesura que, fent-ho, enriqueixim tota la societat.

A la taula rodona van sorgir qüestions, problemes, solucions, decepcions i alegries, com molt sovint nosaltres experimentem en el nostre espai geogràfic. Vivim un temps en el qual ningú viu d'esquena al patrimoni. Segurament les

impunitats i la inconsciència de temps propers avui ja no són possibles. Però en aquest món nostre ningú gosa contradir ni qüestionar amb coherència el concepte de creixement com a símbol de progrés. I el progrés i el creixement a vegades són depredadors. Què podem fer des dels centres d'estudis per millorar la gestió del patrimoni del nostre entorn? Segurament hi ha molts camins, com moltes són les realitats, com moltes les experiències positives. Sempre, però, haurem de tenir present que a les nostres mans no tenim ni el poder ni els diners i que, per tant, hauran de ser altres les eines a utilitzar, i segur que ja és així.